

УДК 747:022

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГНУЧКОГО ПРОСТОРУ БІБЛІОТЕК

РИШКЕВИЧ Наталя¹, КОСЕНКО Данило¹, ПЛАТОН Ліліана²

¹Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна

²Технічний університет Молдови, Кишинів, Молдова

*rishkevich.no@knutd.com.ua, danylo.kosenko@gmail.com,
liliana.platon@udu.utm.md*

У статті розглянуто засоби гнучкого дизайну бібліотечних просторів, які забезпечують ефективне використання приміщень для різних сценаріїв роботи користувачів. Визначено основні принципи організації простору: трансформацію, зонування, адаптацію та застосування розумних технологій. Проаналізовано сучасні аналоги бібліотек що відповідають вимогам сучасності та потребам користувачів.

Ключові слова: гнучкий дизайн, адаптивний простір, трансформація, зонування, інновації.

ВСТУП

Сучасні бібліотеки зазнають суттєвих трансформацій, виходячи за межі традиційної концепції книгосховища та стаючи багатофункціональними просторами для навчання, досліджень і соціальної взаємодії. В умовах цифрової епохи користувачі очікують від бібліотек не лише доступу до друкованих та електронних ресурсів, а й комфорту, зручності та гнучкості простору, що може адаптуватися до різних видів діяльності. Це вимагає впровадження нових проектних рішень, інноваційного дизайну та інтеграції технологій, що сприяють ефективному використанню приміщень відповідно до змінних потреб відвідувачів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є визначення принципів організації гнучкого бібліотечного простору, який дозволяє ефективно використовувати приміщення відповідно до потреб користувачів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Сучасна бібліотека перестає бути виключно місцем збереження книг і перетворюється на гнучке середовище, що поєднує навчання, натхнення, взаємодію та можливість змінюватися відповідно до потреб користувачів. Гнучкість простору формується через взаємопов'язані принципи трансформації, зонування, адаптації та розумності, які тісно переплітаються і створюють цілісний, багатофункціональний бібліотечний простір.

Основою гнучкості стає трансформація простору, що передбачає використання модульних меблів, меблів-трансформерів та мобільних перегородок. Такі елементи дозволяють швидко змінювати конфігурацію

приміщень, що є ключовою умовою для адаптації бібліотеки до різних сценаріїв використання – від читального залу до простору для лекцій, майстер-класів чи інтерактивних зустрічей. Цей підхід підтримується у моделі «Чотирьох просторів бібліотеки», де бібліотека стає місцем навчання, натхнення, зустрічей та подій, що забезпечує різноманітність функцій у межах єдиного середовища [1]. В бібліотеці DOKK1 в Орхусі (Данія), яка визнана однією з найбільш інноваційних бібліотек у світі, використано принцип відкритого модульного простору, де всі меблі є мобільними, а функцію приміщення можна швидко змінювати відповідно до потреб користувачів (рис. 1). Завдяки трансформації, один і той самий простір може використовуватися як дитяча зона для інтерактивних занять, а за годину – як місце для лекції або воркшопу.

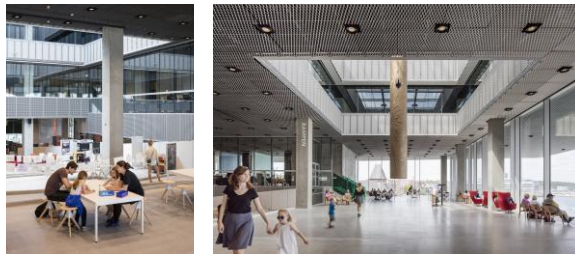

Рис. 1. Бібліотека DOKK1 в Орхусі (Данія)

Гнучке бібліотечне середовище формується також через ретельне зонування, що відбувається не лише фізично, але й на рівні сприйняття простору. Візуальні елементи, такі як колір, текстури та матеріали, допомагають розрізняти функціональні зони, а мобільні конструкції – адаптувати їх до змінюваних потреб відвідувачів (рис. 2). Акустичне зонування створює комфортні умови як для індивідуальної роботи, так і для колективної діяльності, що особливо важливо у середовищах, де потрібно збалансувати тишу та відкритість до спілкування. Практика використання таких гнучких рішень активно застосовується в коворкінг-просторах, що стало відправною точкою для переосмислення сучасного бібліотечного дизайну [2].

Рис. 2. Медіатека в Тіонвілі (Франція)

Принцип адаптації проявляється у можливості бібліотечного простору змінюватися відповідно до потреб користувачів. Індивідуальна адаптація робочих місць через ергономічні рішення та регульоване освітлення необхідна для створення комфортного середовища та адаптації простору персоналізовано. Кліматична адаптація, що реалізується через автоматизовані системи вентиляції та кондиціювання, що підвищують загальний рівень комфорту, зменшуючи енергоспоживання [3]. В бібліотеці університету Ювяскюля системи кондиціювання з автоматичним керуванням вдало інтегровано в стелю відповідно до місць скупчення відвідувачів (рис. 3).

Рис. 3. Бібліотека Університету Ювяскюля (Фінляндія)

Розумність як принцип гнучкого дизайну бібліотек реалізується через використання сучасних технологій для оптимізації простору. Інтерактивні системи керування, цифрові каталоги та навігаційні рішення роблять бібліотеку доступнішою, а системи розумного освітлення та клімат-контролю дозволяють створювати адаптивне середовище, що реагує на зовнішні умови та потреби відвідувачів. Важливим фактором є і впровадження безконтактних сервісів, що розширює можливості користувачів та робить взаємодію з бібліотекою більш гнучкою та ефективною [1]. Штутгартська міська бібліотека є чудовим прикладом розумного бібліотечного простору, в дизайні якої використані екологічні рішення для оптимізації мікроклімату, інтерактивні технологічні елементи створені для зручності використання та включають автоматичне самообслуговування, онлайн-системи поновлення та повернення книг на кожному поверсі читального залу, а також безпечні шафи для зберігання, підзарядки для ноутбуків та інших пристроїв (рис. 4.).

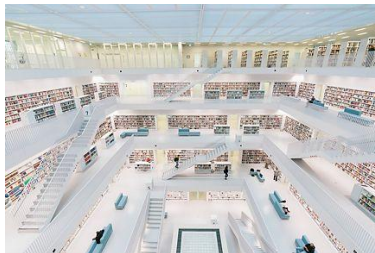

Рис. 4. Штутгартська міська бібліотека (Німеччина)

Ці принципи не існують окремо, а утворюють єдину систему, яка забезпечує зручність, ефективність та інклюзивність сучасних бібліотек. Вони сприяють зміні формату взаємодії користувачів з бібліотекою та дозволяють бібліотекам залишатися актуальними в умовах швидких соціальних та технологічних змін, створюючи комфортний і натхненний простір для навчання, досліджень, творчості та соціальної взаємодії.

ВИСНОВКИ

Аналіз принципів гнучкого дизайну бібліотек засвідчує, що адаптивність та багатофункціональність є ключовими характеристиками сучасних бібліотечних просторів. Завдяки трансформації, зонуванню, адаптації та інтеграції технологій, бібліотеки можуть не лише ефективно реагувати на зміну потреб користувачів, а й залишатися затребуваними у цифрову епоху. Впровадження гнучких меблевих рішень, мобільних перегородок, адаптивних освітлювальних систем та автоматизованого клімат-контролю сприяє покращенню функціональності простору та створенню комфортного середовища для роботи, навчання та дозвілля. Особливу увагу слід приділяти кольоровому зонуванню, яке, як показує досвід європейських бібліотек, позитивно впливає на орієнтацію у просторі, сприйняття середовища та емоційний стан відвідувачів. Впровадження цих принципів у бібліотечний дизайн сприяє ефективному використанню простору, розширенню функціональних можливостей бібліотек та підвищенню рівня задоволеності користувачів, роблячи бібліотеки важливими культурно-освітніми центрами у сучасному суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чотири простори бібліотеки: модель діяльності: практичний посібник. Автори-укладачі: О Бояринова та ін. Київ : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2020. 104 с.
2. Легенький Ю., Школьна О., Дубовий О. Принципи концепції гнучкого офісу в контексті дизайну коворкінг-центру. *Деміур: ідеї, технології, перспективи дизайну*. 2022. Т. 5, № 2. С. 283–293. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-7951.5.2.2022.266920>.
3. Абизов В., Камьонка Л., Сафронова О., Устінова І. Формування збалансованого (сталого) архітектурного середовища : монографія. Kielce : Politechnika Świętokrzyska, 2022. 204 с.

RYSHKEVYCH N., KOSENKO D., PLATON L.

PRINCIPLES OF FLEXIBLE LIBRARY SPACE ORGANIZATION

The article examines the means of flexible library space design that ensures the efficient use of facilities for various user work scenarios. The key principles of space organization are identified, including transformation, zoning, adaptation, and the application of smart technologies. Modern library models that meet contemporary requirements and user needs are analyzed.

Keywords: flexible design, adaptive space, transformation, zoning, innovations.